

Orchideeën van IJsland: zeldzaam mooi

Omgeving van Snæfellsness, rijk aan orchideeën en vele andere bijzondere planten, met op de achtergrond de Snæfellsjökull

Tekst: Raoul Bino en Jacques Touw
Foto's: Raoul Bino, Jacques Touw, Arjen van Ketel en Jan Gottmer

Spuitende geisers, pruttelende modderpoelen en enorme gletsjers zijn makkelijk te vinden in IJsland. Maar in IJsland groeien ook 6 verschillende soorten orchideeën. Zoals mooi beschreven op de website www.iceland-nh.net zijn dat (volgens de naamgeving van P. Delforge, *Orchids of Europe, North Africa and the Middle East, third edition*): *Coeloglossum viride* (nu: *Dactylorhiza viri-*

dis; Groene nachtorchis), *Gymnadenia albida* (nu: *Pseudorchis albida*; Witte muggenorchtis), *Platanthera hyperborea* (Groenlandse nachtorchis), *Dactylorhiza maculata* (Gevlekte orchis), *Corallorhiza trifida* (Koraalwortel) en *Neottia ovata* (Grote keverorchis). Al deze orchideeën bloeien in de periode half juni tot eind juli, maar de start van de bloeitijd is sterk afhankelijk van het voorjaar: hoe kouder, hoe later de planten bloeien. Ook de plaats op het eiland bepaalt de bloeitijd: aan de noordelijke kant start de bloei 1-2 weken later. Het jaar 2011

had een koud en nat voorjaar, tot ver in mei lag er sneeuw en de meeste orchideeën begonnen half juni net te bloeien.

Veel natuur

IJsland is een kaal en rotsig eiland, bomen komen er nauwelijks voor. Het verhaal is dat de eerste bewoners in de 9e eeuw veel berken gekapt hebben voor het bouwen van boten en huizen. Orchideeën staan op de wat meer beschutte plaatsen, waar heide, bessen, wilg en lage berken groeien. Dit soort gebieden zijn

Omgeving van Myvatn

Typische korstmossen vegetatie rond Myvatn waar veel orchideeën voorkomen

Pseudorchis albida (synoniem: *Gymnadenia albida*; Witte muggenorchis)

de waterloopjes van 80 graden Celsius (pas op!) staan vele planten die heel mooi bloeien.

Een gebied dat zelfs in de Dominicus Reisgids over IJsland wordt

orchideeënsoorten komen in al deze natuurgebieden tamelijk talrijk voor.

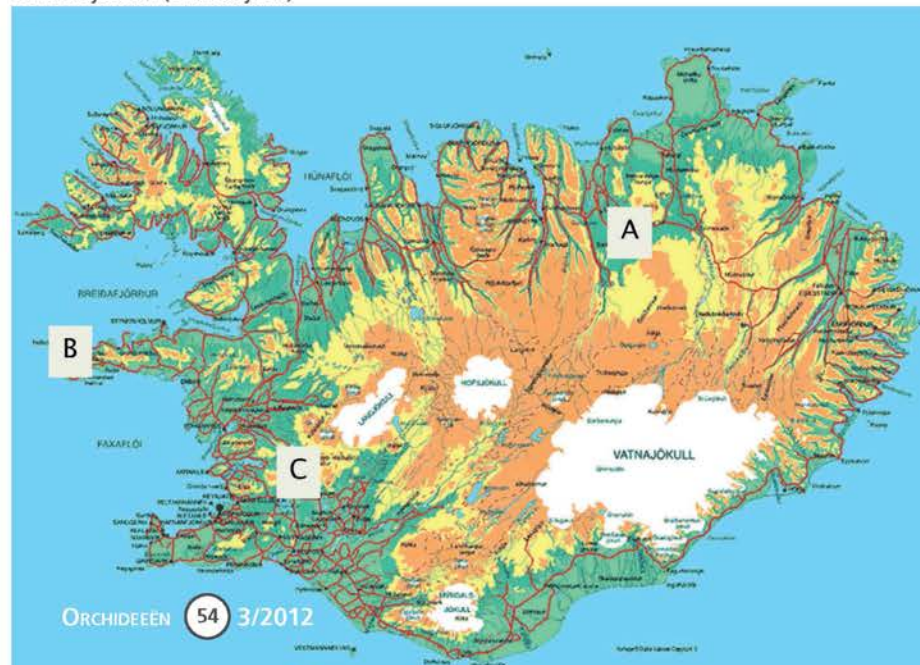
Veelzijdig IJsland

De IJslandse orchideeën zijn niet beperkt tot IJsland, maar hebben een breed verspreidingsgebied: *N. ovata* en *D. maculata* komen algemeen in Europa voor, *D. viridis*, *P. albida* en *C. trifida* zijn vooral te vinden in de Europese berggebieden, de Alpen en de Pyreneeën. *P. hyperborea* heeft Noord Amerika als centrum, in Europa is de plant beperkt tot IJsland. *P. hyperborea* onderscheidt zich van *P. albida* door een ongedeelde lip, de plant is waarschijnlijk zelfbevruchtend en kenmerkt zich in haar verspreidingsgebied door een veelheid aan vormen. C.A. Luer (The native orchids of the United States and Canada) beschrijft tenminste vijf variëteiten die elk sterk verschillen in vorm, kleur en standplaats. Mogelijk door deze plasticiteit is de soort door auteurs steeds verschillend geïdentificeerd. Linnaeus rekende in 1767 de plant tot het genus *Orchis*, maar later is de plant verschoven van *Habenaria*, *Limnorchis*, naar *Gymnadenia* en nu dus *Platanthera*. IJsland is een prachtig land, makkelijk bereikbaar en zowel geologisch als biologisch enorm interessant. Op één dag kun je er zeevogelkolonies bezichtigen, walvissen spotten en orchideeën vinden die nergens anders in Europa te zien zijn.

er veel, IJsland is een prachtig eiland met veel natuur, heel weinig mensen en enorm veel schapen. Goede plekken om orchideeën te vinden zijn bijvoorbeeld in het Noordelijke deel van het eiland, ten westen van het meer Myvatn (op kaartje aangegeven met A). Dit meer is bij vogelaars bekend om de vele eendensoorten, maar in het westelijk deel is een prachtig natuurgebied met uitgebreide heidevelden, rijk aan orchideeën. Een ander heel mooi gebied is gelegen in het meest westelijke puntje van het schiereiland Snæfellsness (B). Hier bevindt zich een uitgedoofde vulkaan, de Snæfellsjökull, een met een gletsjer bedekte al 1800 jaar 'dode' vulkaan waar het boek 'Reis naar het middelpunt der aarde' van Jules Verne is gesitueerd. Het is een rotsig (lava) terrein waar tussen spleten een enorm rijke flora groeit met een groot aantal orchideeën.

genoemd vanwege het grote aantal orchideeën, bevindt zich niet heel ver van Reykjavik op het einde van de Hvalfjörður (Walvisfjord). Hier (C) ligt ook de hoogste waterval van IJsland, de Glymur (196 m). In een open bergachtig gebied, doorsneden met stroompjes en tussen kleine beukenstruiken, bosbessen en veenpluis, staan grote aantallen *P. hyperborea* en *D. maculata*. De zes IJslandse

Kaart van IJsland - A: omgeving Myvatn, B: Snæfellsness, C: Hvalfjörður (Walvisfjord)

Geisers

Maar orchideeën komen ook op meer onverwachte plaatsen voor. Een prachtige populatie van *P. hyperborea* groeit op het mogelijk meest toeristische gebied van IJsland bij Geysir, waar elke 4-8 minuten een 20 meter hoge geiser (de Stokkur) de grond uit spuit. Zo ongeveer tussen